

Maria Odyniec (1914-2010)

Maria Odyniec pochodziła z Małopolski. Urodziła się 2 listopada 1914 roku w Bochni, jej ojciec Jan Naturski był inżynierem górnictwa. W Krakowie ukończyła szkołę powszechną i gimnazjum humanistyczne Sióstr Urszulanek. Studiowała historię na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Pod kierunkiem prof. Władysława Konopczyńskiego napisała i obroniła pracę magisterską o Genowefie z Ogińskich Brzostowskiej, konfederatce barskiej. W 1938 r. wyszła za mąż za Tadeusza Szefera, pracownika Referatu Morskiego Izby Przemysłowo-Handlowej i osiedliła się w Gdyni. Wybuch II wojny światowej drastycznie przerwał nowe życie młodego małżeństwa, Tadeusz brał udział w wojnie obronnej, dostał się do niewoli sowieckiej, był przetrzymywany w obozie w Starobielsku i w 1940 r. został zamordowany przez NKWD w Charkowie. Maria zdążyła uciec w rodzinne strony przed popełnianymi przez Niemców mordami i wysiedleniami ludności polskiej w Gdyni.

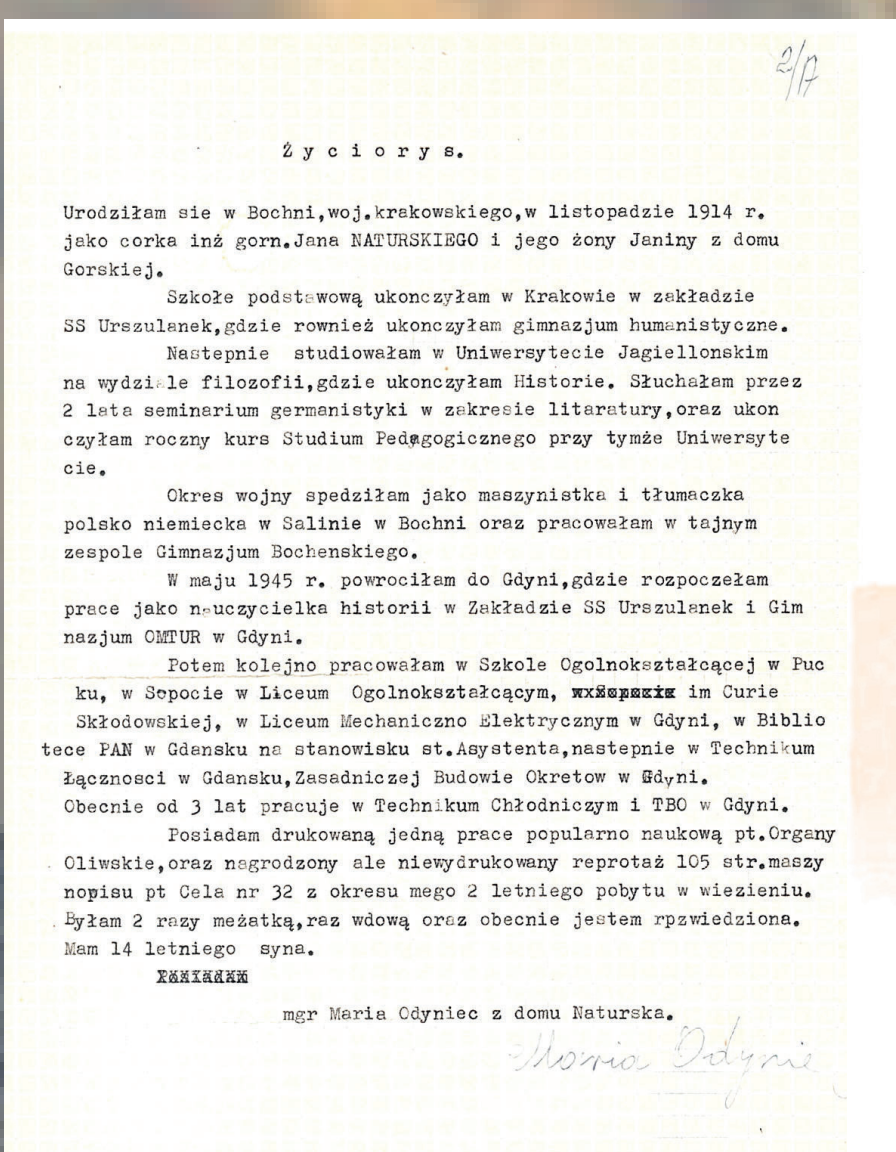
Okres II wojny światowej spędziła jako maszynistka i tłumaczka polsko-niemiecka w Bochni. Jednocześnie rozpoczęła działalność konspiracyjną, prowadziła zajęcia tajnego nauczania w gimnazjum bocheńskim, odbierała, tłumaczyła i powielala komunikaty radiowe, przechowywała pieniądze i fałszywe dokumenty dla członków Stronnictwa Narodowego i Związku Akademickiego Młodzieży Wszepolskiej. Od 1943 r. pracowała w dziale kulturalno-oświatowym Narodowej Organizacji Wojskowej Kobiet. Publikowała w konspiracyjnym piśmie „Szczerec” pod pseudonimem „Piotr”

Portret młodej Marii Odyniec autorstwa J. Modrzewskiego z 1934 r.

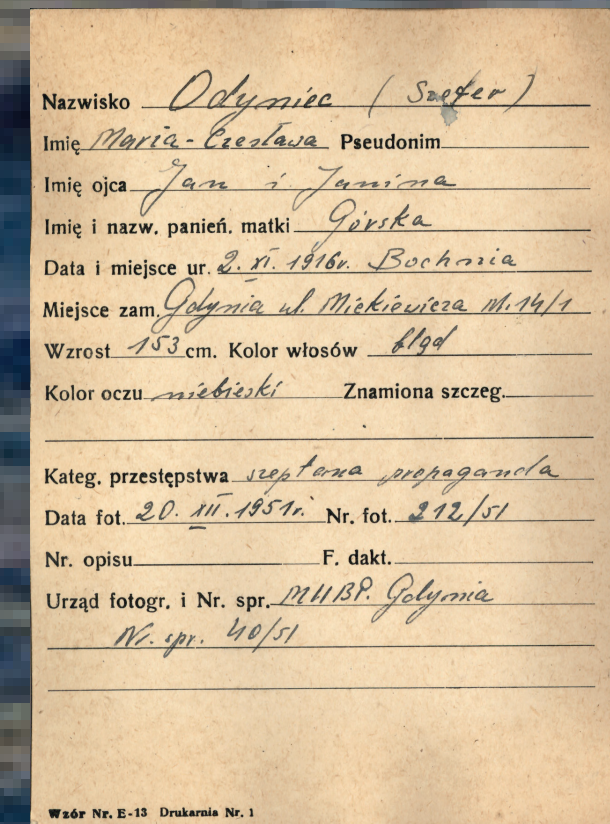
Po wojnie wróciła do Gdyni. Uzyskawszy dyplomy uprawniające do nauczania historii, geografii gospodarczej oraz nauki o Polsce i świecie współczesnym, pracowała w Prywatnym Żeńskim Liceum Sióstr Urszulanek w Gdyni oraz w szkołach państwowych – Gimnazjum i Liceum Organizacji Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego w Gdyni, Liceum Ogólnokształcącym w Pucku i Sopocie, Liceum Mechaniczno-Elektrycznym w Gdyni, Zasadniczej Szkole Zawodowej Budowy Okrętów przy Stoczni im. Komuny Paryskiej w Gdyni, Współpracowała z redakcją „Dziennika Bałtyckiego”, publikując poezję i prozę. W 1948 r. wyszła ponownie za mąż za gdyńskiego adwokata Edmunda Odyńca.

Nauczając młodzież próbowała przekazać uczniom prawdę o zamordowanych polskich oficerach w Katyniu, o Związku Sowieckim i Armii Ludowej, zacieranej historii walki Armii Krajowej z okupantami. Starła się uczulić uczniów na fałszywy przekaz wszechobecnej komunistycznej propagandy, opowiadała o trudnych warunkach bytowych Polaków w ZSRS, oceniała aktualną sytuację, w jakiej znaleźli się Polacy po wojnie.

Zdjęcie Marii Odyniec (l. 60. XX w.) wraz z życiorysem sporządzonym w 1965 r.

Niestety, przemycane w czasie lekcji informacje w końcu dotarły do funkcjonariuszy Miejskiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Gdyni. Młodzież zaangażowana w działalność stalinowskich organizacji, aktywiści Związku Młodzieży Polskiej z Zasadniczej Szkoły Zawodowej Budowy Okrętów w Gdyni byli oburzeni odważnie głoszonymi przez nauczycielkę treściami antykomunistycznymi. Funkcjonariusze urzędu bezpieczeństwa rozpoczęli przesłuchania uczniów uczestniczących w lekcjach. 20 grudnia 1951 r. Maria Odyniec została aresztowana i oskarżona o „rozpowszechnianie fałszywych wiadomości” od września do grudnia 1951 r., na terenie Zasadniczej Szkoły Zawodowej Budowy Okrętów w Gdyni, na lekcjach „o Polsce i świecie współczesnym”. Na świadków w czasie rozprawy wezwano ponad 30 uczniów. 15 marca 1952 r., wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Gdańsku (nr sprawy Sr 52/52), Maria Odyniec została skazana na 2 lata więzienia. Adwokat wniósł skargę rewizyjną do Najwyższego Sądu Wojskowego, apelując o uniewinnienie oskarżonej, niestety skarga została rozpatrzona negatywnie, nadto interwencja spowodowała pogorszenie sprawy. Najwyższy Sąd Wojskowy skierował sprawę do ponownego rozpatrzenia, oskarżając Marię Odyniec o „szkalowanie Związku Radzieckiego i Armii Czerwonej oraz nawoływanie do wrogich wystąpień przeciwko jednoci sojuszniczej ze Związkiem Radzieckim”. 22 września 1952 r. Maria Odyniec została powtórnie skazana przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Gdańsku (nr sprawy Sr 52/171). Karę podwyższono do 5 lat więzienia z utratą praw publicznych na 3 lata. Nie zastosowano środka łagodzącego nawet z uwagi na fakt pozostawienia przez kobietę w domu półtorarocznego synka. W wyniku obowiązującej amnestii 13 grudnia 1952 r. karę złagodzano do 3 lat i 4 miesięcy. Skazana przetrzymywana była w więzieniach w Gdańsku, Grudziądzu, Brzegu i Kluczborku. Ostatecznie została zwolniona z więzienia postanowieniem z 8 marca 1954 r.

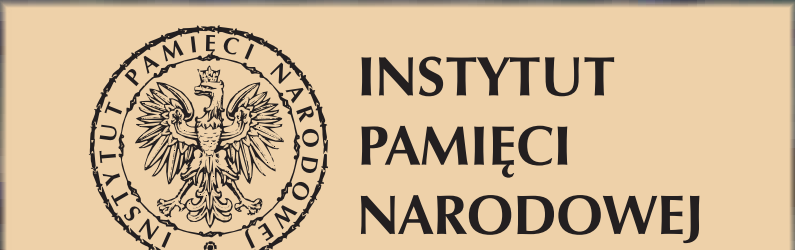
Zdjęcie sygnałowe Marii Odyniec oraz karta z kartoteki MUBP w Gdyni wykonane 20 grudnia 1951 r.

Nie mogła pracować jako nauczycielka aż do czasu rehabilitacji przez Związek Nauczycielstwa Polskiego. Udało jej się uzyskać zatrudnienie w Bibliotece Polskiej Akademii Nauk w Gdańsku. W tym czasie napisała monografię „Organizm Oliwskie”, wydaną w 1958 r. przez Gdańskie Towarzystwo Naukowe. W 1957 r. uzyskała zgodę na powrót do pracy pedagogicznej. Pracowała w Technikum Łączności w Gdańsku (1957-1960), Zasadniczej Szkole Budowy Okrętów w Gdyni (1960-1962). Najdłużej, od 1962 do 1973 roku, pracowała w Technikum Chłodniczym w Gdyni, najbardziej też była związana z tą szkołą. Pisała o niej ciepło po latach: „moje Technikum”. Realizowała się również jako pisarka i poetka. Od 1967 r. należała do Nauczycielskiego Klubu Literackiego Związku Nauczycielstwa Polskiego. Publikowała w „Literackim Głosie Nauczycielskim”. Za opowiadania: „Tawerna” (1972) i „Mgła” (1977) otrzymała nagrodę czytelników. Była także autorką monografii „Gdynia w prasie niemieckiej Wolnego Miasta Gdańska 1920-1939” (1983), przeżycia więzienne opisała w reportażu „Cela nr 32” (1990), napisała powieść historyczną „Dom pod Campi” (1990), „Między zmierzchem a świtem” (1992), opowiadania „Dzieci zawieszenia broni” (1996).

Maria Odyniec, nauczycielka skazana przez komunistyczny reżim za utrwalanie patriotycznych postaw wśród uczniów, zmarła 2 stycznia 2010 r.

Maria Odyniec jako gość specjalny „swojego” Technikum Chłodniczego w 2000 roku oraz jej dorobek literacki.

Opracowanie: Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Gdańsku